

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSA Marek Procek (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku A.E.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w [...]
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 marca 2017 r.,
zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 28 września 2016 r., sygn. akt III AUa .../16,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w [...], w punkcie 2 wyroku z dnia 7 stycznia 2016 r., zmienił decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w [...] i stwierdził, że A. E. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu 1 maja 2015 r.

Na skutek apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w [...], w punkcie 1 wyroku z dnia 9 czerwca 2016 r., zmienił przedstawiony wyżej wyrok w punkcie 2 i oddalił odwołanie.

Przedstawiony wyżej wyrok Sądu drugiej instancji został zaskarżony skargą kasacyjną przez profesjonalnego pełnomocnika A.E..

Zarządzeniem z dnia 5 września 2016 r. wezwano pełnomocnika skarżącej do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej poprzez podanie wartości przedmiotu zaskarżenia i sposobu jej wyliczenia.

W piśmie procesowym z dnia 9 września 2016 r. pełnomocnik, powołując się na normę art. 398² § 1 zd. 2 k.p.c., wskazał, że w przedmiotowej sprawie, dotyczącej objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, skarga kasacyjna jest dopuszczalna niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Jednocześnie podniósł, że wartość przedmiotu sporu wynosi 74.440,28 zł, czyli sumę zasiłków z ubezpieczenia społecznego, jaką otrzymałaby A. E., gdyby była objęta ubezpieczeniem chorobowym w dniu 1 maja 2015 r.

Natomiast organ rentowy – na wezwanie Sądu Apelacyjnego – w piśmie z dnia 22 września 2016 r. wskazał, iż przedmiotem sporu jest objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w dniu 1 maja 2015 r. i wartość przedmiotu zaskarżenia powinna być wyznaczona przez wysokość należnej składki, która wynosi 7,74 zł.

Postanowieniem z dnia 28 września 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę kasacyjną A.E..

W uzasadnieniu tegoż postanowienia Sąd Apelacyjny podał, że skoro przedmiotem sporu jest objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w dniu 1 maja 2015 r., to sprawa tego rodzaju nie mieści się w katalogu oznaczonym w treści art. 398² § 1 zd. 2 k.p.c. Zatem – w ocenie wymienionego Sądu – w przypadku tego rodzaju sprawy, dopuszczalność skargi kasacyjnej warunkowana jest wartością przedmiotu zaskarżenia, która nie może być niższa niż 10.000 zł. W niniejszej zaś sprawie wartość przedmiotu sporu to wysokość należnej składki na ten dzień, która nie przekracza kwoty 10.000 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 398⁶ § 2 k.p.c., odrzucił skargę kasacyjną.

W zażaleniu na przedstawione postanowienie A. E. zarzuciła Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. oraz w związku z art. 25 k.p.c. poprzez odrzucenie skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie z uwagi na jej niedopuszczalność, poprzedzone wadliwym ustaleniem przez Sąd Apelacyjny wartości przedmiotu zaskarżenia jako wysokości składki należnej za

dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za jeden dzień, tj. w kwocie poniżej 10.000 zł, w oparciu o bezkrytycznie zaaprobowane stanowisko organu rentowego, podczas gdy odwołanie w tej sprawie zmierza od ustalenia istnienia stosunku ubezpieczenia w spornym okresie obejmującym dzień 1 maja 2015 r. i rozstrzygnięcie w sprawie ma istotny oraz determinujący wpływ na sferę praw majątkowych ubezpieczonej w zakresie jej praw do świadczeń z tytułu ubezpieczenia chorobowego wynikających z okresu trwania ubezpieczenia chorobowego i przerwy w tym ubezpieczeniu, a tym samym – zdaniem skarżącej – wartość przedmiotu zaskarżenia należy odnosić do wartości tych praw odpowiadającej wysokości świadczeń, których ubezpieczona nie otrzyma, a nie – jak błędnie przyjął Sąd Apelacyjny – wysokości składki uiszczanej za ten dzień.

Powołując się na przedstawione zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i zwrot kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

1. Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Nie ulega przy tym wątpliwości, iż sprawa o objęcie ubezpieczeniem społecznym (w tym o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym) jest sprawą o prawa majątkowe, gdyż z decyzji o objęciu ubezpieczeniem (wyłączeniu z ubezpieczenia) wynikają bezpośrednio skutki majątkowe (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 listopada 2007 r., I UZ 30/07; z 8 stycznia 2008 r., II UZ 41/07 oraz z 26 stycznia 2011 r., II UZ 40/10).

Oznacza to, iż w sprawie o podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu (będącej sprawą o prawa majątkowe), wartość przedmiotu zaskarżenia – warunkująca, na podstawie art. 398² § 1 zd. 2 k.p.c., dopuszczalność skargi kasacyjnej – ustalana jest jako suma składek za sporny okres, nie więcej niż za rok (art. 22 k.p.c.).

Wykorzystując bowiem argumentację przytoczoną w uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia z 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16, trzeba wskazać, że jakkolwiek z ustaleniem samego podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu wiąże się lub może się wiązać w przyszłości prawo do świadczeń (np. zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego), jednak w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym (istnienie lub nieistnienie stosunku ubezpieczenia, objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych) rozpoznawanych przez sądy ubezpieczeń społecznych chodzi przede wszystkim o to, czy w związku z podleganiem ubezpieczeniom społecznym powinny być uiszczane składki na te ubezpieczenia, a także ustalenie podstawy wymiaru składek, ustalenie osoby płatnika składek itd. Wbrew odmiennym twierdzeniom skarżącej, ten bliższy cel, czyli konieczność uiszczenia składek, powinien determinować podstawę ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Trzeba bowiem podkreślić, iż z decyzji o objęciu lub wyłączeniu z ubezpieczenia wynika obowiązek uiszczenia składek, natomiast prawo do określonych świadczeń uwarunkowane jest wystąpieniem ustawowych przesłanek, które w toku postępowania o objęcie ubezpieczeniem nie stanowią przedmiotu kontroli.

2. Mając na względzie przedmiot postępowania w tej sprawie, jak wskazano powyżej, dopuszczalności skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia. Z art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. wynika natomiast obowiązek sądu drugiej instancji oraz Sądu Najwyższego dokonania kontroli dopuszczalności skargi jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia i weryfikacji wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia tej wartości w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06; 6 stycznia 2010 r., I UK 289/09; 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10; 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/15). Słusznie zatem przyjął Sąd

Apelacyjny, wskazując na art. 398⁴ § 3 oraz art. 368 § 1 i 2 k.p.c. stosowany w postępowaniu kasacyjnym w związku z art. 398 k.p.c., że art. 26 k.p.c. nie wyklucza kontroli wartości przedmiotu zaskarżenia w celu ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej. Przepis art. 26 k.p.c. dotyczy bowiem postępowania pierwszoinstancyjnego i wyklucza ponowne badanie wartości przedmiotu sporu, a nie ocenę dopuszczalności skargi kasacyjnej i kontrolę wartości przedmiotu zaskarżenia, którą wskazał skarżący (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 października 2013 r., II CZ 35/13; z dnia 9 października 2014 r., I CZ 61/14; z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 90/14; z dnia 18 marca 2015 r., III CSK 419/14; z dnia 26 marca 2015 r., V CZ 2/15; z dnia 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/15). W tym kontekście istotne jest bowiem, aby w sprawach, w których dopuszczalność skargi kasacyjnej uzależniona została od odpowiedniej wartości przedmiotu zaskarżenia, rozpoznaniu podlegały jedynie skargi rzeczywiście czyniące zadość wymaganiom ustawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01; 19 lutego 2014 r., V CSK 275/13). Nie ma racjonalnych względów dla stanowiska, że o dopuszczalności skargi kasacyjnej miałyby decydować wartość przedmiotu zaskarżenia błędnie oznaczona lub celowo przez stronę zawyżona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CZ 90/14).

3. Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy, podnieść należy, iż czynności Sądu Apelacyjnego w postępowaniu międzyinstancyjnym były prawidłowe, istniała bowiem konieczność sprecyzowania wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). W świetle powyższych uwag, zasadnie zobowiązano pełnomocnika skarżącej do uzupełnienia skargi kasacyjnej (art. 398⁶ § 1 k.p.c.), a jego odpowiedź nie stanowiła wykonania zarządzenia. W postanowieniach z dnia 23 listopada 2007 r. (II UZ 30/07) oraz z dnia 21 lipca 2011 r. (V CZ 44/11) Sąd Najwyższy konsekwentnie wyjaśniał, że skarga kasacyjna podlega odrzuceniu, jeżeli mimo wezwania sądu do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, strona tego nie dokonuje, bądź wskazuje je niewłaściwie, w oderwaniu od obiektywnego kryterium i podstaw adekwatnych do przedmiotu zaskarżenia.

W tych okolicznościach, Sąd Apelacyjny trafnie wskazał, że w niniejszej sprawie wartość przedmiotu sporu, to wysokość należnej składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za jeden dzień ubezpieczenia (czyli z dzień 1 maja 2015 r.), która nie przekracza kwoty 10.000 zł, co skutkuje stwierdzeniem niedopuszczalności skargi kasacyjnej.

Konkludując, Sąd Najwyższy uznał, iż zażalenie jest bezzasadne i na mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

kc